

OBRO
FILMARINA
ESPASALectura
difícil

Fa dos anys, a la primera reunió amb el jurat de les Beques Montserrat Roig de l'Ajuntament de Barcelona, l'editor Joan Riambau, l'escriptor Jordi Puntí i la llibretera Montse Porta em van parlar d'una "bomba": un projecte sobre dansa i literatura d'una escriptora de Granada que es deia Cristina Morales. No vam dubtar a atorgar-li una de les vint beques de creació. Aquella novel·la, *Lectura fácil*, acabaria guanyant el premi Herralde 2018 i, ara fa un parell de setmanes, el Nacional de narrativa, que atorga el ministeri de Cultura espanyol.

És una novel·la esplèndida i molt divertida, complexa tant des del punt de vista estilístic com argumental, profunda i original. Però, com les rates que surten a passejar quan ensumen la sang, de seguida que es va anunciar que havia obtingut el Premi Nacional va començar el degoteig de reaccions paternalistes i ignorants que posaven en dubte la vàlua d'una escriptora massa jove i inexperta, segons un seguit de savis (tots homes, sorpresa!) periodistes o escriptors amb poca feina, ego ferit i tones d'enveja. Només van faltar unes declaracions sobre el *momentum* polític en les quals Cristina Morales afirmava que s'alegrava de veure flames i no cafeteries obertes al centre de Barcelona per despertar les ires d'un líder polític com Albert Rivera, que va publicar un tuit ridícul que l'editorial farà bé d'aprofitar com a faixa publicitària. Però Rivera és algú desesperat, que se sap cadàver polític en qüestió de setmanes, al cap i a la fi. El més impressionant és que el mateix govern espanyol, que és responsable d'haver-li concedit el premi, va censurar les declaracions de l'escriptora. ¿On s'és vist, un govern que renyi una professional de l'escriptura, a qui a més acaba de premiar? ¿Algú es pensa que si Morales fos un home haurien sortit a tapar-li la boca d'aquesta manera?

Una de les maneres de mesurar el valor d'una obra literària és calcular la distància que hi ha entre el lloc des d'on està escrita (el que ocupa una ciutadana individual, jove, econòmicament precària i per tant infinitament vulnerable) i l'abast del que critica. Una distància que ja era grossa en el cas de *Lectura fácil*, que tira amb bala contra absolutament tot el que coneixem com a "sistema", però que s'està fent un abisme amb cada crítica que la qüestiona: cada pedrada que rep el llibre el fa més fort. ♦♦

PERE TORDERA

Al marge dels marges

M. ÀNGELS
CABRÉ

Una vegada hi havia una escriptora que no va arribar a ser-ho. Una escriptora que sortia disfressada de personatge de ficció en una novel·la de Roberto Bolaño (*Los detectives salvajes*), una novel·la que la va fer famosa: l'escriptora gairebé sense escriptura que es va amagar durant dotze dies als lavabos de la Universitat Nacional de Mèxic durant l'ocupació militar de 1968 i que va sobreviure menjant paper higiènic. I com ella, moltes altres. Escriptores sense obra, amb poca obra, amb obra suficient, amb obres rellevants, amb obres aplaudides, fins i tot premiades, i després oblidades.

Amb predilecció per les més *outsiders*, les que habiten al marge dels marges, la poeta i narradora Luna Miguel (Alcalá de Henares, 1990) reuneix una dotzena d'auto-

res poc conegudes de la literatura llatinoamericana a *El coloquio de las perras*, un títol que agafa a la porto-riquenya Rosario Ferré, que també surt al llibre. D'entre les més secretes, aquesta Alcira Soust Scaffo –a qui Bolaño va batejar com a Auxilio Lacouture– aficionada a enviar un poema a Franco en cada aniversari del bombardeig de Gernika. L'exhumació de tots dos alhora no deixa de ser un bell acte de justícia poètica, no creuen?

Reconfigurar el cànon

La recent desaparició de Harold Bloom ha tornat a posar sobre la taula la necessitat de reescriure el cànon literari: el llibre, per tant, és oportú. Allò que fa vint-i-cinc anys es donava per vàlid –la seva llista de les lectures obligatòries, el seu cèlebre *Cànon occidental*–, ja no serveix, ha quedat obsolet. El món ha canviat i han canviat les dones. La majoria lecto-

EL COLOQUIO
DE LAS
PERRAS
LUNA MIGUEL
CAPITÁN SWING
176 PÀG. / 16 €

ra –femenina– s'ha cansat d'empassar-se els artefactes literaris del patriarcat i d'arrossegar-se per polsegoses llibreries de vell a la recerca de tresors amb nom de dona. És temps d'eixamplar les biblioteques.

Luna Miguel, una jove autora amb trempera, publica poemaris valents i signa articles desacomplexats. La seva joventut no li ha estalviat empassar-se un món literari encara massa masculinitzat. *El coloquio de las perras*, carregat de raons literàries, feminisme i sororitat, és la resposta a aquesta injustícia. Tot recordant que la seva companya de generació, Cristina Morales –recent i polèmic Premio Nacional de narrativa–, va dir un dia que com que no tenia un fusell l'única cosa que podia fer per combatre l'autoritat era atacar el cànon quan escrivia, Miguel ens fa saber que les gosses parlaran alt.

Navegant intrèpidament pels meandres d'algunes veus femenines en molts casos ultraperifèriques i, en altres, igualment transgressores, Luna Miguel ens contagia el seu entusiasme apropant-nos-les i afegint una carta dirigida a cadascuna. De l'argentina Alejandra Pizarnik –la poeta suïcida i bisexual– a Gabriela Mistral –lesbiana confessa–, de Pita Amor –tancada en un psiquiàtric– a Eunice Odio –que va refugiar-se en l'alcohol–. De la mateixa manera que inclou algunes perjudicades per la condició de *dones de*, com Aurora Bernárdez –ex de Cortázar– o Elena Garro, ex d'Octavio Paz i mare del realisme màgic.

“¿Por qué a su sufrimiento y a sus sombras nos cuesta concederles el carácter de lo universal?”, es pregunta l'autora tot parlant d'Elena Garro. Perquè aquest és el quid de la qüestió: prendre com a particular i privativa la literatura d'elles i prendre allò que escriuen ells com d'interès general. D'aquí la seva condició de perifèriques, de marginades. Històries fascinants i doloroses, en què destaca el camí recorregut per l'autora per arribar-hi: des de la displicència inicial fins al compromís rotund. És temps d'exhumacions, queda dit. ♦♦

La vida extraordinària de Benvenuto Cellini

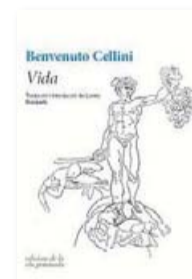
JOAQUIM
ARMENGOL

Edicions de la Ela Geminada recupera, 40 anys després, la publicació de *Vida* de Benvenuto Cellini (Florència, 1500-1571), que havia editat Curial amb traducció i una magnífica introducció de Loreto Busquets. El llibre és tan bo i tan divertit que no sorprèn que algunes parts siguin de lectura obligada als instituts italians. Si heu visitat Florència potser heu vist, en un extrem de la Piazza della Signoria, un bronze meravellós: “Perseu amb el cap de la Medusa”, una mostra del geni creatiu de Cellini amb la intenció d'ultrapassar, ni més ni menys, que el *David* de Miquel Àngel i *Judit i Holofernes* de Donatello.

Benvenuto Cellini encaixa la mar de bé en el tipus d'home del Renaixement, l'ideal d'artista complet i universal, esplèndidament dotat

com a escultor, orfebre i mestre de monedes, molt reconegut i apreciat en la seva època, però que no acaba d'harmonitzar el seu estat de dependència com a ciutadà lliure al servei d'un patró. De fet, l'home era d'una intel·ligència indomable, amb un tremp enorme i una energia desbordant, i si hem de fer cas de les seves memòries autobiogràfiques va tenir una vida tan emocionant i extraordinària, tan plena d'aventures i perills que un, sovint, no dona crèdit al que llegeix.

Cellini es posa a escriure la seva *Vida* als 58 anys, en un moment desvagat, sense possibilitat de treballar, quan és a la cort del gasiu i maliciós duc Cosme I de Florència. De fet, l'acció de les memòries esdevé bàsicament en tres escenaris: a Roma, en l'esplèndida cort papal en temps de Climent VII i més tard de Pau III; a la cort de Francesc I, després d'un viatge per Europa traves-

VIDA
BENVENUTO
CELLINI
ELA GEMINADA
TRADUCCIÓ I
INTRODUCCIÓ DE
LORETO BUSQUETS
696 PÀG. / 24,95 €

sant Suïssa i arribant a França, i a Florència, sota l'empara, com hem dit, dels Mèdici i el duc Cosme I.

Més enllà de les magnífiques aventures, el fet rellevant és que l'autobiografia va ser escrita amb una evident intenció literària i amb voluntat d'estil, com era propi, d'altra banda, dels homes refinats del seu temps. Cellini assumeix l'escriptura com una manera de parlar, i aquest és el to que maneja sensacionalment, amb naturalitat i gràcia. Malauradament el llibre acaba massa aviat, i ens falten els últims nou anys de la vida de l'artista.

Vida ens dona accés al món polític, social i cultural d'una època que té un interès enorme, i ho fa d'una manera natural i desimbolta. És com tenir el genial Cellini al costat explicant-te l'ambient de l'època i com va transcórrer la seva carrera d'artista, tot revivint les seves aventures extraordinàries amb humor i truculència. Un luxe. ♦♦